

مرزهای نو برای رادیوی نوپا

گفتگو با حجت الاسلام بیات
قائم مقام شبکه معارف

● محمد مهدی سپهری خواه

فعالیت، تبلیغ و آموزش در حوزه علوم و معارف دینی، با بهره گیری از رسانه های جمعی دقیقا حرکتی است بر لبه تیغ. این مطلب غیر قابل انکار است که قدم نهادن در گستره علوم دینی که مستقیما ریشه در فطرت و بنیان فکری انسانها داشته و تعیین کننده اصول اساسی و اولیه حیات بشر است نیازمند سالها تجربه و معارست در جهت افزایش سطح آگاهی و ببشش در این گستره و وسیع است که البته راهی است پایان ناپذیر و گستره ای است نامتناهی.

با این حال در روزگاری که تعدد و تکثر شبکه های رادیویی و تلویزیونی در راس توجهات اهالی رسانه قرار داشت، تصمیم گرفته شد شبکه ای رادیویی با محوریت علوم دینی، پای به عرضه رسانه ها گذاشته و شروع به فعالیت نماید. این اتفاق با نیم نگاهی به نیاز جامعه در آن مقطع خاص به جذب مخاطب بر سطوحی مطلوب - آن هم به دلیل عدم حضور مرکز و مرجعی رسمی در جهت رفع نیازهای جامعه - کاملا منطقی به نظر می رسید و حتی شجاعانه یا در نظر گرفتن سابقه سنگین حاصل از تجربه و عملکرد نسبتا موفق رادیویی پیش کسوت، به نام قرآن که تنها در حوزه قرآن و تفسیر آن فعالیت داشته، تحت تاثیر قرار نگرفت.

اما دو سال بعد از آن جریانها و وضعیت چند دیگری بود. نگارنده با احترام به آمار و ارقامی که در خصوص مخاطبان این شبکه بیان شده، معتقد است رادیو معارف در بهترین شرایط پخش برنامه های خود در زمان هشت شبکه امروز رادیو به سخنی می تواند در جایگاه ششم قرار گیرد و این درحالی است که وقتی از رتبه های بالا نشینان کمتر میکنند آمار مخاطبان شبکه های رادیویی به صورت میانگینی نوسان می کند که در مجموع جایگاه مذکور برای شبکه ای کاملا تخصصی آنها با تکیه بر معارف و علوم دینی خوشایند نیست. البته باید این نکته را هم مدنظر قرار داد که رادیو معارف بر خلاف اکثر شبکه های رادیویی مخاطب خاص دارد طبعاً میزان شنوندگان را باید در مخاطبان فعال جستجو کرد و نه همه مخاطبان. به نظر نگارنده شبکه کاملا تخصصی و حرفه ای معارف پیش و پیش از آنکه به دید شبکه ای تخصصی مگر بسته شود، یک رادیوی آماتور یا انگاشته شده است (در آغاز این شماره از مجله مقاله ای کامل در مورد رادیو های آماتوری آورده شده است). توجه صرف به پیام و رسالت رسانه ای در یک سو و کم اهمیت بودن کارکنان خاص و استثنایی رسانه رادیو در امر برنامه سازی به خود امری قابل توجه در جذب مخاطب است، میتواند تعریف دیگری از این دیدگاه باشد که البته نظر قطعی هم نخواهد بود.

حجت الاسلام بیات قائم مقام شبکه معارف طوفان نیروی انسانی لازم برای برنامه سازی در این شبکه را طلاب و روحانیونی میدانند که به نوعی با فضای دانشگاه نیز در ارتباط هستند و با تکیه بر روحیات خود، مبلغانی زبردستند، با این حال به صورت مقطعی آموزش هایی در زمینه برنامه سازی رادیویی دیده اند ولی می شک تجربه فعالیت طولانی در رادیو را نداشته اند و شاید هم بتوان به مرز جدیدی برای فعالیت ایشان در آینده رسید.

و باقی قضایا ...

- کی به رادیو آمدید؟
- حدود پنج سال است که با کار در رادیو آشنا شده ام، پنج سال پیش، با نویسندگی در
- برنامه انتظار سبز که در مرکز قم تهیه و از شبکه سراسری پخش می شد. همکاریم آغاز شد، در حدود یک سال و نیم برای آن برنامه می نوشتم و بعدا با توجه به شروع به کار شبکه معارف وارد آموزش تهیه کنندگی در رادیو شدم و گذشت تا الان.

سازمان معارف و اوقاف و تبلیغات

در ابتدا یک نگاه محدودتری به رادیو معارف می‌شد، می‌گفتند یک رادیوی تخصصی است و باید برای قشر خاصی برنامه‌سازی کند، ولی هر چه پیش رفتیم، هم از لحاظ قالب‌های برنامه‌سازی متنوع شده و هم از لحاظ موضوع عمومی‌تر به مخاطب خودش نگاه کرده است.

صورت نگیرد. آنها بیشتر در بحث تلاوت و قرائت قرآن و بحث آموزش قرآن هستند و کمتر به محتوا می‌پردازند. کلاً خود ما به معنای خاص، مباحث مختلف معارفی را به صورت محتوایی بیشتر دنبال می‌کنیم. اگر چه موضوعات قرآنی هم طبعاً داریم، کما این که یکی از گروه‌های برنامه‌ساز ما گروه قرآن و تفسیر است.

○ **اهداف** که قبل از تأسیس شبکه برای رادیو معارف در نظر گرفته شده، چه بوده و فکر می‌کنید چقدر آن اهداف محقق شده‌اند؟

□ یکی از آن اهداف در حقیقت بسط و گسترش معارف اسلامی در جامعه بوده و با توجه به این که رادیو در قم هم مستقر است، می‌شود در یک جمله گفت هدف این رادیو بسط و گسترش فرهنگ دینی و معارف اسلامی در سطح جامعه است. من معتمد علاوه بر این که به این اهداف رسیده‌ایم، به کارکردهای جدیدی نیز دست یافته‌ایم؛ مثل پشتیبانی مباحث معارفی مراکز و موسسات علمی کشور و تجهیز آرشیبیو آنها.

○ **چرا تصمیم گرفتید رادیو معارف در قم مستقر شود در حالی که یک شبکه سراسری است؟**

رساله، مباحث معارفی را به گوش مردم برسانند و بالاخره با توجه به این که بیست سال از انقلاب می‌گذشت این خواسته با راه‌اندازی یک شبکه مستقل محقق شد. ○ قبل از این که شبکه معارف به وجود بیاید در رادیو، شبکه‌ای به نام شبکه قرآن وجود داشت. شبکه‌ای با نام قرآن طبعاً می‌توانست به صورت مطلوبی در کنار قرآن به مباحث معارفی هم بپردازد فکر نمی‌کنید افتتاح شبکه معارف نوعی موازی‌کاری بود؟ یا تعریف خاصی دیگری از شبکه معارف داشتید؟

□ البته این را باید از مسئولان و آنهايي که در رأس کار هستند پرسیده ولی در عین حال در این دو شبکه مشابهت زیادی نمی‌بینم. مگر این که واقعاً با توجه به فعال شدن رادیو معارف آن مشابهت پررنگ‌تر شود. طبعاً آنها هم مقداری به سمت مباحث محتوایی رفتند که تا حدی این اشتراکات در همه شبکه‌ها طبیعی است. اما اگر تعریف درستی از هر دو رادیو نداشته باشیم؛ ماوریشان را مشخص نکنیم و کارها و سطح کارها را معلوم نکنیم، ناخودآگاه ممکن است برنامه‌های رادیو قرآن شبیه برنامه‌های ما شود. باید مسئولان امر، به نوعی آنها را ساماندهی کنند که کار موازی

○ **یعنی دقیقاً چند سال است که کار تهیه-کنندگی می‌کنید؟**

□ سه سال، که با توجه به مسئولیت فراز و نشیب داشته است، اما هنوز به کار تهیه‌کنندگی بسیار علاقه دارم.

○ **از آغاز تأسیس شبکه معارف هم اینجا تشریف داشتید؟**

□ بله، تقریباً نه ماه قبل از تأسیس شبکه معارف -اوایل سال ۷۷ زمانی که صحبت رادیو معارف بود و کارهای ابتدایی آن انجام می‌گرفت- من اینجا بودم که اواخر سال ۷۷ هم رادیو معارف افتتاح شد.

○ **تخصیلات شما در چه زمینه‌ای است؟**

□ من در درس خارج حوزه مشغول تحصیل هستم و دوره تخصصی تبلیغ را که یکی از دوره‌های تخصصی حوزه علمیه قم در سطح دکتری است به پایان رسانده‌ام و در حال توشن پایان‌نامه آن هستم.

○ **طرح اولیه شبکه معارف با چه کسی بود؟**

□ دقیقاً اطلاع ندارم. قطعاً در سازمان این موضوع از گذشته مطرح بوده، اما شبکه معارف آرزوی بود که علما و بزرگان داشتند. این آرزو حتی قبل از انقلاب هم وجود داشت و خیلی از بزرگان مشتاق بودند فرصتی به دست بیاید تا بتوانند از یک

□ با توجه به هدف و تعریف این رادیو، در کم بهتر و راحت تر می شد به منابع و عناصری که در برنامه ها دنبال آن بودیم برسیم. وجود حوزه علمی در قم، علماء، کارشناسان و مراکز پژوهشی و علمی که در شهر قم است، در حقیقت کار این رادیو را خیلی راحت تر می کند.

○ به لحاظ جذب برنامه ساز به مشکلی برخوردید؟

□ به لحاظ برنامه ساز چندان مشکلی نداریم، اما به دلیل فاصله زیاد ما پانهران برای انتقال تجربه و استفاده از مهارت های پیش کسوتان رادیو محروم هستیم. منتها تلاش و کوشش و جدیت خودمان، مبتدای راه اندازی شبکه تا الان در این شبکه کار می کنند و از طرفی هم منابع و مراکز و کارشناسان خوبی که رادیو معارف شناسایی کرده بود این خلأ را پر کرده است.

○ شما خودتان در طول مدتی که در رادیو بودید به لحاظ آشنایی با این رسانه آموزش خاصی دیدید؟

□ ضمن این که دستی در نویسندگی داشتیم، در دوره تهیه کنندگی هم شرکت کردم. خود من به موضوع رسانه و بحث تبلیغ علاقه داشتم و عملاً به عنوان یک مبلغ در جامعه بودم. در ضمن اعتقاد این است که طلاب به دلیل کار تبلیغی که دارند و مسائلی که در باب خطابه و بحث های تبلیغی دنبال می کنند، به معنای واقعی، انسان های رسانه ای هستند. چون یک مبلغ وقتی برای جمعیتی سخنرانی می کند تمام مسائل و ابواب آن یک رسانه برای مطرح است. ما در دوره هایی که داشتیم به این موضوع هم می پرداختیم، اما خیلی کم رنگ، به همین دلیل مورد انتقاد و اعتراض ما بود که اگر ما به عنوان یک مرکز تخصصی تبلیغ مطرح هستیم، این موضوعات باید بیشتر از این چیزی که هست مطرح شود و ما با دنیای رسانه بیشتر آشنا شویم.

○ یعنی به نظر شما این شبکه یک شبکه تبلیغی است؟

□ بله! ما در تبلیغ به صورت ذاتی، آموزش هم نرفته است. شما در هر حوزه و

موضوعی وارد شوید و در آن تبلیغ کنید در حقیقت کار آموزشی انجام داده اید. تبلیغ در فرهنگ دینی ما همان آموزش است. در حقیقت در رادیو معارف بعد محتوایی، علمی و آموزشی آن بر ابعد دیگر می چربد، چون کارگرهایی که برای رسانه امروز تعریف می کنند، بحث سرگرمی، تفریحات و اطلاع رسانی را مطرح می کنند که شاید یکی از وجوه تمایز رادیو معارف با سایر رادیوهای دیگر باشد که بیشتر به بعد علمی و محتوایی توجه دارد تا مسائل دیگر.

○ همین تعریف جدیدی که از کارکرد رسانه در مورد حرف می زدید، رادیوی امروز را بر پایه خیر و موسیقی می داند. رادیویی که هیچ کدام از این موارد نیست، شما چه می کنید؟

□ در حقیقت می شود گفت این کار، یک کار و تجربه جدید در کشور ماست. البته موضوع این رادیو یک موضوع جاودان و پویاست. موضوع معارف است. شعار ما هم برای این رادیو هضدی فضیلت و فطرت است؛ صدایی که انسان ها همواره به آن نیاز دارند. دره دنبالش می روند و حتی پیشرفت علمی و تکنولوژی و تغییر قواهر در زوایای زندگی مردم در توجه به این نیاز چندان تأثیری نخواهد داشت. مردم هزار سال قبل به دنبال این حقیقت ها، معرفت ها و اندامهای لطیفی خودشان بودند. اکنون هم مردم حتی در سرزودهاها و چنجال های صنعت، باز به علم توجه دارند و موضوع این رادیو یکی از عوامل موفقیتش است. به لحاظ برنامه سازی هم ما تقریباً بر اساس اصول برنامه سازی در رادیو کار را دنبال می کنیم؛ تا آنجایی که به محتوا و تحقیقاتی که ما به آن ارزش خاصی می دهیم، خدش های وارد نشود. موسیقی به معنای موسیقی سازی نداریم. اولیاً موسیقی آوازی به تمام معنا وجود ندارد و به عنوان میان برنامه از آن استفاده می شود.

○ آقای بیات، موسیقی که به خودی خود چیز بدی نیست. وقتی شما برای مخاطبانتان خصوصاً کشر جوان، رادیویی به نام معارف را مطرح می کنید و در کنار آن موسیقی پخش نمی کنید، و به تعبیر شما

موسیقی سازی را مطرح می کنید، چه ذهنیتی برای مخاطب ایجاد می شود؟

□ این تعریف به کارکرد رادیو معارف برمی گردد. شما در حقیقت چه تعریفی چه انتظاری از این رادیو دارید؟ اگر این انتظار به معنای سرگرمی باشد، خیلی از رادیوها و رسانه ها به این می پردازند. پس چه ضرورتی است که ما بایم شبکه دیگری برای پخش موسیقی ایجاد کنیم. بنابراین، آن مسئله اول است که ما باید به آن توجه کنیم و بعد هم در حقیقت وقتی می گوئیم موسیقی نداریم به معنای این که وصله ای به موسیقی جاسپیم نیست و نکته ای در اصل موسیقی است که حلالحد و حدودش، تعریفش و اقسامش به چه صورت هست ممکن است بگویید چرا در بخشی از برنامه هایمان موسیقی پخش نمی کنید و چرا بخشی از موسیقی ها را استفاده نمی کنید؟ در حقیقت این نوعی نااهم انگیزی در برنامه ها ایجاد خواهد کرد و بعد هم ما مرز مشخصی برای این کار نخواهیم داشت. به همین دلیل در تعریفی که برای این رادیو داشتند، این شاکله را برای این رادیو به عنوان وجه تمایزی با سایر رادیوها داشته اند. بر این موسیقی سازی جایی در این رادیو نبوده. جالب است بدانید در نظرسنجی ها کسی به خلأ موسیقی در این رادیو اشاره نکرده است. اما ما در باب میان برنامه ها و پرکردن خلأ موسیقی سازی، کارهای خوب و مؤثری انجام دادیم و الان هم در حال تولیدش هستیم.

○ یعنی می خواهید بگویید شبکه معارف به موسیقی مطالبی با هویتی مستقل و متفاوت با دیگر انواع آن دست یافته؟

□ تقریباً این روشی که ما دنبال کردیم ناموجودگاه در خود سازمان هم تأثیر خاصی داشته؛ یعنی الان آرشو میان برنامه های ما تبدیل به منبعی شده که شبکه های دیگر موافقی که می خواهند تنوع و جذابیت ها را دنبال کنند و هم به دلالی مجاز به استفاده از موسیقی سازی نیلند (مثل ویژه برنامه های افان با برنامه های ماه مبارک رمضان) به میان برنامه های ما خیلی رانگ

هستند.

○ آخرین نظرسنجی، شبکه معارف را در چه جایگاهی قرار داده؟

□ آخرین نظرسنجی در سال گذشته از طریق اداره کل سنجش و مقایسه سازمان انجام گرفت؛ با این که دومین سال فعالیت این شبکه بود و تبلیغ خاصی هم برای اعلام وجود این شبکه صورت نگرفته بود.

آرشیو میان برنامه‌های ما تبدیل به منبعی شده که شبکه‌های دیگر مواقعی که می‌خواهند تنوع و جذابیت‌ها را دنبال کنند و هم به‌دلایلی مجاز به استفاده از موسیقی نیستند به میان برنامه‌های ما خیلی راضی هستند.

در پنج شهر بزرگ این سنجش انجام گرفت؛ در قم ۱۷ درصد و در تهران ۷ درصد شنونده داشت. در شهرهای مشهد، اصفهان و تبریز نیز با درصدی ما بین ۷ تا ۱۷ بود با میانگین حدود ۱۰ درصد. و جالب این است که ۳۹ درصد از شنوندگان در دوره این رادیو گفته‌اند که ما سینه به سینه با رادیو معارف آشنا شده‌ایم؛ یعنی همان نکته‌ای که قبلاً عرض کردم؛ گویا یک نوع عشق و احساس مسئولیت در شنوندگان نسبت به این رادیو وجود داشته که این خبر را به‌عنوان یک خبر مبارک یا هم مطرح می‌کردند و این درصد بالایی است برای یک رادیو که شنوندگانش مبلغ خودش باشند، بدون این که دست به تبلیغات بیرونی بزنیم.

○ رادیو معارف در مقایسه با شبکه‌های دیگر چه جایگاهی داشت؟

□ با یک رادیوی جوان هستیم و نباید انتظار داشته باشیم نسبت به رادیوهای قدیمی، جایگاه بهتری داشته باشیم، ولی شبکه معارف با توجه به همه چالش‌ها و کم و کاستی‌ها اگر به دید حرفه‌ای نگاه کنیم ممکن است در برنامه‌هایش کاستی وجود داشته، اما از لحاظ امکانات و مدت فعالیت این رادیو و عوامل و سرمایه‌گذاری

آبم‌های مختلفی دارد؛ یعنی برنامه رادیویی در حقیقت چیزی جز برنامه زنده یک شخص مبلغ نیست. به خاطر این، من احساس می‌کنم آن زمینه در دوستانی که در رادیو معارف شروع به کار کردند، خیلی زمینه مساعدی بوده. گویا اینها به‌صورت ذوقی یا در مورد رسانه‌های بودن سنتی تبلیغی همه چیزها را متوجه بودند، البته نه به‌معنای داشتن سواد رسانه‌ای به‌طور کامل، اما در حد خوبی زمینه‌هایش را داشتند و هروقت در یک محیط بلا با ابزار پیشرفته و جدید با یک فضای رسانه‌ای به معنای امروز آمده‌اند، در حقیقت خیلی زود کار را راپاد گرفته‌اند. من اعتقاد دارم اگر این دوستان طلبه نبودند و با تبلیغ در همان حد خودشان آشنا نبودند، خیلی سخت بود که بدون آموزش‌های لازم و امکانات مناسب، کارشان در این حد مطلوب و رضایت‌بخش باشد. اگرچه این شبکه با رادیو سراسری رقابت نمی‌کند، اما از لحاظ استراتژیک بودن این رادیو از لحاظ محتوایی و مکانی که قرار گرفته بسیار حساس است. از این جهت که در قم است؛ با مراجع و فرهیختگان مرتبط است و محتوایی که درباره‌اش برنامه‌سازی می‌کند به اندیشه و اعتقاد و ایمان مردم مربوط می‌شود؛ یعنی کوچک‌ترین خطا در بیان یک مسئله دینی و مسأله اندیشه‌ای، بزرگ‌ترین خطاست.

نسبت به هر بحث دیگر، این بار سنگین و ثویا بودن خود رادیو و مجموعه‌ای که آمده‌اند در میدان برنامه‌سازی در حالی که از آموزش به‌معنای واقعی‌اش می‌بهره بودند و در محرومیت‌هایی شدید گل کرده‌اند؛ ما را به آینده امیدوار می‌کنند، در حقیقت نگاه به همکاران این رادیو نگاه به جبهه دیگری بود، جبهه فرهنگی که باید به معنای واقعی پای کار باشند و در میدان حضور داشته باشند.

○ این نکته واقعا مسئله حساسی است، چقدر در گزینش برنامه‌سازهای رادیو معارف این عوامل را لحاظ می‌کردید و چه مواردی را مدنظر داشتید؟

□ شما دست روی نیش ما می‌گذارید. عرض کنم که هر مجموعه‌ای برای

سه‌سال ما به نقطه‌ای رسیدیم که الان در جشنواره‌های رادیویی شرکت می‌کنیم؛ برنامه می‌دهیم و برنامه‌سازان ما پایه‌ای به‌یقه رادیوها در قالب‌های مختلف برنامه‌سازی، عرض‌اندام می‌کنند. منتها نا رادیویی شدن هنوز فاصله داریم و این، با تلاش فراوان و گذر زمان و راه‌کارهایی نیاز دارد که می‌بایست خیلی در موردشان صحبت کنیم. اما به‌عمرجال خیلی جای امیدواری است.

○ دوستانی که زمان التاح شبکه وارد رادیو معارف شدند چقدر با کار رادیویی آشنا بودند؟

□ نوع دوستانی که در این شبکه فعالیت می‌کنند طلبه‌اند یا تحصیلات دانشگاهی، خدمتکار عرض کنم که طلبه به این دلیل که یک مبلغ گشته یک ذهن رسانه‌ای ناسوداگاه دارد، به‌دلیل این که وقتی مبلغ بر منبر یا پشت تریبون قرار می‌گیرد مخصوص تبلیغ قطعاً مورد نظارش نیست و پیام و پیام‌رسانی و مخاطب‌شناسی در کارش وجود دارد. من اصلاً فکر می‌کنم مبلغ یک برنامه‌ساز است و برنامه‌ساز یک مبلغ، به عقیده من زمانی که یک مبلغ در حال سخنرانی برای جمعی است درواقع در حال اجرای یک برنامه زنده‌ای است که

شبکه معارف آرزویی بود که علما و بزرگان داشتند، این آرزو حتی قبل از انقلاب هم وجود داشت و خیلی از بزرگان مشتاق بودند فرصتی به دست بیاید تا بتوانند از یک رسانه، مباحث معارفی را به گوش مردم برسانند.

نیروهای غیرمعارفی انتظار داشته باشیم، لاقابل در مسائل تخصصی دینی و معارفی این است که کل سازمان و سایر شبکه‌ها با دید خاصی کارشان را شروع کرده‌اند و به کارشان عادت کرده‌اند، خیلی سخت است، شاید علت این که کسی هم از تهران اینجا نیامد تقریباً کسی با مجموعه آنجا هم مرتبط نبود، یکی ناپلوری بود و یکی این که با توجه به عادت‌ها و نحوه کار که رویه رو می‌شدند می‌دیدند آنجا اصلاً برایشان، برنامه‌سازی قابل قبول نیست؛ یعنی برنامه‌سازی ما را قبول نداشتند و ارغواشان نمی‌کرد، چون مثلاً این افراد موسیقی را به معنای واقعی، آب حیاتی می‌دیدند که در کل برنامه‌ها جریان دارد و باید حضور جدی داشته باشد و هورتق این نباشد بقیه برنامه هم شگ است، اگر آن طرفت‌ها، دقت‌ها و جذابیت‌های محتوایی و معیارهای برنامه‌سازی را ما نداشته باشیم، دیگر ما چیزی برای جذب مخاطب نداریم. در دنیای امروز که به سمت تکثر و تنوع رسانه‌ها می‌رویم دیگر خیلی مشکل است که شما مخاطب فعال برای خودتان پیدا کنید که هم پی‌گیر مسائل است و هم

من تقریباً یک سال و نیم کار نویسندگی کرده بودم و عرض کردم علاقه هم داشتم، منتها نوع دوستان تقریباً استفاده‌کننده از صداوسیما بودند و چندان حضوری در برنامه‌سازی نداشتند، این تجربه و این انتظار را می‌باید از مسئولان امر می‌داشتیم. آن‌ها که سابقه‌ای داشتند، با توجه به اقتضائات و مختصات شبکه تعارف بهتر از این می‌شد برای آینده‌اش برنامه‌ریزی کرد. اگر چه الان تقریباً به حد مطلوبی رسیده، اما راه خیلی طولانی در پیش دارد.

○ شما برای شبکه معارف یک مرز جدید تعریف می‌کنید؛ یعنی اگر الان بهترین برنامه‌سازان را بخواهیم جمع کنیم و به شبکه معارف ببریم، باید شبکه ایده‌آل کتبی و سنی؟
□ یکی از مهم‌ترین علت‌هایش این است که علاقه سایر شبکه‌ها به سمت وحدت می‌رویم؛ یعنی تهیه‌کننده و سردبیر را یکی می‌کنیم؛ به دلیل مشکلات اجرایی برنامه‌سازی و همه مسائلی که ما کم و بیش با آن آشنا هستیم. در رادیویی که تخصصاً مسائل معارفی را دنبال می‌کند، سردبیری آن چیزی نیست که ما از سایر افراد و سایر عوامل برنامه‌ساز در شبکه‌های دیگر به‌ویژه

به دست آورده نیروی انسانی پدید حد و حدودی را در نظر بگیرد، من فکر می‌کنم که بهتر از این هم می‌شد، منتها طبیعت راه‌اندازی هر مرکزی این است، اما در ابتدا دو ملاک و معیار برای گزینش بود که در اولین روزی که یک هیئت دوازده نفره از تهران آمد، از میان عده زیادی، تعدادی را گزینش کردند که تحصیلات حوزوی و دانشگاهی داشتند، فکر می‌کنم این ملاک خیلی خوب و کاربردی هم بود، به دلیل این که نیرویی که اینجا وجود داشت هم با مسائل مختلف دینی و حوزوی آشنا بود و هم در فضای دانشگاهی تنفس کرده بود و با مسائل روز هم آشنا بود و در اینجا بتواند حوزوی و دانشگاه را عملاً می‌بینیم، که فکر می‌کنم همین رمز موفقیت ما هم باشد. منتها باید طرافت‌ها و دقت‌های بیشتری در گزینش‌ها اعمال می‌شد.

○ این کمیوها به عدم تجربه مجموعه شما در کار رسانه برنمی‌گشت؟
□ ما یک عده‌ای نوپا بودیم و زیرمجموعه جایی با سابقه طولانی و تحریرات مفید، ما با توجه به اهدافی که بود جمع شدیم و این شبکه با قدرت تمام راه‌اندازی شد، خود

مخاطبان مؤثر، یعنی افرادی که صاحب نفوذ هستند، و به نوعی با طیف‌های دیگر در ارتباطند مثل معلم‌ها، اساتید، دانشجویان، حتی مادران و این دو خصوصه در مخاطبان شیک معارف هست؛ یعنی اولاً عقائد و خودشان با انتخاب می‌آیند و ثانیاً در جامعه مؤثرند.

○ **به لحاظ قالب برنامه‌ریزی و ساختار برنامه چه تفاوت‌هایی بین رادیو معارف و دیگر شبکه‌ها می‌بینید؟**

□ تقریباً هرچه پیش رفتیم فکر می‌کنیم، هم از لحاظ قالب‌های برنامه‌سازی رادیو متنوع شده و هم از لحاظ موضوع عمومی‌تر به مخاطب خودش نگاه کرده است. در ابتدا یک نگاه محدودتری به رادیو معارف می‌شد، به این معنا که گفتند یک رادیوی تخصصی است و باید مثلاً برای قشر خاصی برنامه‌سازی کند. یکی از ویژگی‌های رسانه‌ها در دنیای امروز این است که مخاطبان رسانه الزاماً آن مخاطبان نیستند که ما در برنامه‌هایمان برای خودمان تعریف کردیم. به دلیل این که آنها کاملاً متنوعند و پل‌کردن پیچ رادیو در اختیار ما نیست؛ یعنی قبل از پخش برنامه همه چیز در دست ماست که این برنامه را چه طور تهیه کنیم و در چه قالبی پیام را القا کنیم، اما پس از رفتن روی آنتن همه چیز به دست مخاطب است.

○ **فکر می‌کنید شبکه معارف، چقدر به یک شبکه تخصصی نزدیک شده است؟**

□ من اعتقاد دارم که این شبکه به صورت تخصصی در حوزه‌های مختلف معارفی برنامه‌سازی می‌کند؛ به این معنا که بالاخره هر سخنی را که ما می‌خواهیم درباره دین بزنیم باید تخصصی هم در آن داشته باشیم، اما این به آن معنا نیست که همه برنامه‌ها متعلق به طیف خاصی است؛ ما برنامه‌ها را باید با نگاه تخصصی در سطوح مختلف بسازیم؛ یک برنامه خیلی عمومی است و مخاطب به آن هم مردم هستند، اما بعضی برنامه‌ها هم به دلیل موضوع و ویژگی آن برای طیف خاصی است؛ یعنی سطوح برنامه‌سازی ما مختلف است و به یک معنا یک شبکه اختصاصی است. اختصاص به

معارف دارد اما این معارف را باید با تکیه بر تخصص برای سطوح مختلف ساخت.

○ **آقای بیات، شما در صحبت‌هایمان به حساسیت موضوع رادیو معارف اشاره کرده‌اید که نیاز به کسب اعتماد در میان مخاطبانمان را ضروری می‌کند. این اعتماد را چگونه و از چه راهی به دست آوردید؟**

□ در حقیقت من فکر می‌کنم الان که سه سال از عمر رادیو معارف می‌گذرد، رادیو معارف را باید به مرجع و مرجع معارفی مردم تعبیر کنیم که هرچه جلوتر می‌رویم به این اعتماد و اطمینان افزوده می‌شود. این

از لحاظ محتوایی و موضوعی کار این شبکه بسیار کار حساسی است.

برنامه‌سازان هم باید خیلی

دقت داشته باشند که

ممکن است تلاش‌های

چندین سال افراد مختلف

با یک سهیل‌انگاری دچار

مشکل شود.

اعتماد به دلیل دقت‌های عوامی برنامه‌ساز و محتوایی است که از شبکه پخش شده است و قطعاً باید برای حفظ آن خیلی دقت کنیم؛ برای این که یک حرف ضعیف می‌تواند باعث بی‌اعتمادی این رادیو بشود. من بخرش می‌گویم که از لحاظ محتوایی و موضوعی کار این شبکه بسیار کار حساسی است. برنامه‌سازان هم باید خیلی دقت داشته باشند که ممکن است تلاش‌های چندین سال افراد مختلف با یک سهیل‌انگاری دچار مشکل می‌شود.

○ **شما خودتان چقدر رادیو معارف را گوش می‌کنید؟**

□ سعی می‌کنم تا می‌توانم شنونده این رادیو باشم. به دلیل این که بنده باید

جوابگوی هرآنچه که از این رادیو پخش می‌شود باشم، لذا سعی می‌کنم همیشه و در همه حال رادیو معارف را گوش کنم.

○ **آیا پخش نظارتی در داخل شبکه وجود دارد؟**

□ بله، هم نظارت قبل از پخش، که در رادیو معارف با دقت و نظم ویژه انجام می‌گیرد و هم نظارت بعد از پخش. اخیراً کمیته‌ای بسیار کیفی که از پیش‌کوتان و بزرگان رادیو اینجا می‌آیند و یک کار کارگاهی انجام می‌دهند؛ یعنی عوامل برنامه‌ای که بناسط برنامه آنها ارزیابی شود حضور دارند. این افراد هم برنامه‌ها را گوش می‌کنند، ارزیابی می‌کنند و همان‌جا بررسی می‌کنند که محفل بسیار خوبی است و خیلی از بعد آموزشی برای ما مؤثر بوده.

○ **آیا براساس این ارزیابی‌ها یک برنامه‌ساز تشویق یا حتی توبیخ شده است؟**

□ بله، خود آقای خجسته هم به این ارزیابی‌ها نظارت دارند و آنها را مورد تشویق قرار داده‌اند، و خود ما هم آنها را حمایت کردیم برای این که انگیزه‌ای در جهت بهبود برنامه‌ها ایجاد شود تا به نقطه مطلوب برسیم.

○ **آقای بیات، شما از رادیویی که مدیر آن هستید راهی هستید؟**

□ فقط نگاه ارزشی به این کار دارم و این که تکلیفی به دوش من است، باعث دلگرمی من شده ولی از لحاظ کاری بیشتر به یک ماهیین امضا و روغن کاری چرخ دنده‌ها تبدیل شده‌ام. البته روحیه این کار را هم دارم اما از علم و مطالعه کمی جدا شده‌ام. نهایتاً ما مبلغ باشیم و پیام را برسانیم. حالا اگر برای رسیدن پیام واسطه شده‌ایم، در حقیقت داریم به وظیفه خودمان عمل می‌کنیم. توان ما هم محدود است و تا حدی می‌توانیم این رادیو را پیش ببریم ولی ما برای آینده رادیو معارف و رسیدن به نقطه‌ای مطلوب برنامه داریم.

○ **هیچ‌وقت فکر کردید با تجربه رادیو معارف در شبکه دیگری کار کنید؟**

□ من احساس می‌کنم همه شبکه‌های

وجود حوزه علمیه در قم، علما، کارشناسان و مراکز پژوهشی و علمی که در شهر قم است، در حقیقت کار این رادیو را خیلی راحت‌تر می‌کند.

○ شما الان خودتان کار برنامه‌سازی می‌کنید؟

□ الان نه، ولی وقتی مدیر گروه بودم با یک بخش از بخش تولید در ارتباط بودم. ○ به دلیل مشغله زیاد، برنامه‌سازی نمی‌کنید یا دلیل دیگری دارد؟

□ مشغله که زیاد است اما دوست دارم برنامه‌ساز باشم ولی فعلاً به نوعی، از بعد ارشادی و مشورتی - اگر چیزی به ذهنم بیاید به دلیل این که با برنامه‌ها مرتبط هستم. ○ به‌عنوان مدیر شبکه که مرکز جوشان تفکر و اندیشه در شبکه به حساب می‌آید و باید به فکر قالب‌های جدید برنامه‌سازی و تحول در امر برنامه‌سازی باشد فکر نمی‌کنید دورشدن شما از استودیو کمی نگران‌کننده باشد؟

□ من به‌صورت مستقیم در رادیو به‌دنبال قالب‌ها و مسائل برنامه‌سازی نیستم، اما با ارتباطی که با سایر مراکز و محافل علمی دارم، به این موضوع فکر می‌کنم؛ یعنی در رادیو معارف برنامه‌ای در دستم نیست ولی از تجربیات و شگردهایی که در کار سایر رسانه‌ها می‌بینم، استفاده و به مجموعه منتقل می‌کنم.

در پایان از همه کسانی که در راه‌اندازی این رسانه دینی تلاش کرده‌اند به‌ویژه مدیریت‌های قبلی تشکر می‌کنم و امیدوارم بتوانیم در این مسیر گام‌های موثری با توفیقات الهی برداریم.

اما فعلاً با توجه به این‌که برنامه‌سازی در سیما باید پرهزینه‌تر و با ویژگی‌های خاص خودش دنبال شود چون نور، حرکت و رنگ هم به صدا اضافه می‌شود، کار فعلاً مشکل‌تر است اما محال نیست، منتها کار در رادیو راحت‌تر است.

○ یعنی کار معارف جزو کارهایی است که در رادیو بهتر و راحت‌تر جواب می‌دهد؟

□ اگر مباحث سخنرانی و گفتگویی یک‌سویه و مستقیم صحبت‌کردن را رادیویی می‌دانیم - که شاید این‌طور باشد و خیلی به این سخت برویم - می‌شود گفت که بله، رادیو مناسب‌تر است. اما اگر بخواهیم در برنامه‌های حرفه‌ای سیمایی کار را دنبال کنیم باید در تلویزیون هم این اتفاق بیفتد. منتها الان با این شرایط و امکانات، طبعاً رادیو بسیار سهیل‌الوصول‌تر است که به‌عنوان رسانه به معارف بپردازد.

○ با دیدی که این چند سال نسبت به برنامه‌های معارفی پیدا کردید، چه تعریفی از شبکه رادیویی معارف ایده‌آل دارید؟

□ بهترین من رادیویی است که مباحث دینی و معارفی فردم را به روز و با جذاب‌ترین قالب‌ها ارائه می‌دهد.

○ الان چند درصد به این تعریف رسیده‌اید؟

□ به‌نظر من اکنون ۳۰ درصد به آن رسیده‌ایم. البته شاید قدری هم پدیده‌ها باشد، اما واقع‌بینانه است.

سازمان چون در نظام جمهوری اسلامی هستند و باید رویکرد معارفی داشته باشند برابرم مشکلی نیست که در هر شبکه دیگری کار کنم و احساس می‌کنم که هر جایی گستره کار برابرم بیشتر باشد و کاری هم از دست من بر بیاید با کمال میل آنجا کار می‌کنم.

○ تلویزیون چه‌طور؟

□ البته کاری کوتاه‌مدت به‌صورت کارشناسی در تلویزیون داشته‌ام، درباره کلاس‌داری در سیما هم با جناب آقای قرائنی دوره‌ای گذرانده‌ام، اگر سیما بخواهد کار سخنرانی و بحث معارفی داشته باشد یک کار تلویزیونی نیست و رادیویی است. ولی برای پرداختن به کار سیما باید تجربیات لازم را در آن زمینه کسب کنم.

○ ذکر می‌کنید می‌شود در مورد یک شبکه تلویزیونی معارف فکر کرد و به اتمام رساند؟

□ هیچ چیز بعدی نیست، منتها ما نباید فکر کنیم که شبکه تلویزیونی معارف همان سخنرانی است؛ مثلاً فرض کنید همین سیمعاری دینی که امروز مطرح است می‌تواند بخشی از برنامه‌های شبکه تلویزیونی معارف باشد، به‌علاوه برنامه‌های دیگر معارفی در قالب‌های مختلف البته می‌توان از جمیع آوری و بخش برنامه‌های شبکه‌های مختلف که مستقیم و غیرمستقیم به حوزه‌های معارفی پرداخته اند سرچ‌تر به سیما معارف رسیده،

